

کیسی پڙندنه

(د هغو ټولنیز او ښوونیز ارزښت)

څېړنپاره بي بي شفيقه نوري

کیسی پڙندنه

څېړنپاره بي بي شفيقه نوري

Introduction of Riddles (Their Social and Educational Value)

Junior Assistant Professor Bi Bi Shafiqa Noori

2022

ISBN 978-9936-661-35-6

9 789936 661356

د افغانستان اسلامي امارت
د علومو اکاډمي
د بشري علومو معاونیت
د ژبو او ادبیاتو مرکز
د پښتو ژبې او ادبیاتو انستیتیوت

کیسی پېژندنه

(د هغو ټولنیز او ښوونیز ارزښت)

خپرنیاره بي بي شفیقه نوري

د کتاب ځانگړنې:

د کتاب نوم: کیسی پېژندنه او د هغو ادبي، ټولنیز او ښوونیز ارزښت

لیکواله: څېړنپاره بي بي شفیقه نوري

اډیټر او مهتمم: څېړندوی لطف الله صابر

خپرونکی: د افغانستان د علومو اکاډمي د اطلاعاتو او عامه اړیکو ریاست

د چاپ کال: ۱۴۰۱ ل / ۱۴۴۴ هـ ق

د چاپ ځای: لایف ستار مطبعه، کابل-افغانستان

ISBN : ۶-۳۵-۶۶۱-۹۹۳۶-۹۷۸

د چاپ ټول حقوق له علومو اکاډمي سره خوندي دي

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لیکچر

عنوان	صفحه
د لارښود استاد نظر.....	أ
سریزه	۱
لومړۍ څپرکۍ	۷
د موضوع شالید.....	۷
دویم څپرکۍ	۲۱
د کیسۍ پېژندنه، ډولونه او د جوړښت د څرنگوالي تحليلي څېړنه	۲۱
د کیسۍ پېژندنه	۲۱
د کیسۍ (چېستان) ډولونه	۲۷
د کیسیو د پیدایښت او پایښت تاریخي بهیر ته کتنه	۳۸
په تحریري بڼه د کیسیو راټولول	۴۴
د کیسۍ د جوړښت د څرنگوالي تحليلي څېړنه	۶۷
درېیم څپرکۍ	۷۵
د کیسیو د ټولنیزو، ښوونیزو او روزنیزو ارزښتونو تحليلي څېړنه	۷۵
په منظمو کیسیو کې د ټولنیزو، ښوونیزو او روزنیزو ارزښتونو شننه	۷۹
په منثورو کیسیو کې د ټولنیزو، ښوونیزو او روزنیزو ارزښتونو شننه	۹۱

په سیمه ییزه کچه د ځینو کیسیو د بېلابېلو وړیاټونو پرتلیزه څېړنه.....	۹۵
پایله.....	۱۱۷
وړاندیزونه.....	۱۲۰
مأخذونه.....	۱۲۱

د لارښود استاد نظر

«په پښتني فولکلور کې چيستانونه او د هغو د ټولنيز او ښوونيز ارزښت تحليلي څېړنه» د هغه اثر نوم دی، چې د علومو اکاډمي د ژبو او ادبياتو مرکز د پښتو ژبې او ادبياتو د انستيتوت د فولکلور او شفاهي ادبياتو د پيارتمنت غړې آغلې بي بي شفيقې نوري د څېړنيزې د نوماندۍ دورې د رفع کولو لپاره د يو کلنې څېړنيزې پروژې په توگه د ټاکلو مفرداتو له مخې له (۳۱) اخځليکونو او (۲۲) مرکو څخه په استفاده په (۸۴) مخونو (A۴) سايز په کمپيوټر ليکل شويو مخونو کې بشپړه کړې ده.

دغه اثر د څېړونکې پر سريزه سربېره درې څپرکي، پايله، وړاندیزونه او په پای کې د هغو اخځليکونو يو مجموعي ليکلې لري چې د پروژې په بشپړولو کې ورڅخه استفاده شوې ده. په سريزه کې د اثر په منځپانگې، اوډنې، د څېړنې د ترسره کړې چارې او څېړندود په څرنگوالي، د موضوع پر مېرمنيت او اهميت بحث شوی، چې له لوستونکو سره د پروژې د منځپانگې په پېژندلو کې مناسبه مرسته کولی شي.

لومړۍ څپرکۍ، د موضوع شاليد ته ځانگړی شوی چې ليکوالې په کې په لنډيز سره (۱۲) هغه آثار د کره کتنې په ترڅ کې لوستونکو ته ورپېژندلي چې د چيستانونو ځينې بېلگې او د اولسي- ادب د يو ژانر په توگه د هغو د پېژندنې په اړه په لنډيز سره ځينې خواره واره معلومات راغلي. څېړونکې د اړوندې موضوع په اړه په دغو آثارو کې د تر سره شوي کار په وړاندې د خپل څېړنيز کار نسبي جامعيت، پوره والی او کره والی جوت کړی دی.

په دویم څپرکي کې چې «د چیستانونو پېژندنه، ډولونه او د جوړښت د څرنگوالي تحليلي څېړنه» نومېږي په کې په مناسب تفصیل سره لومړی د چیستانونو هر اړخیزه پېژندنه راغلي، بیا یې بېلابېل ډولونه معرفي شوي او په مجموع کې د چیستان د پیدایښت او پایښت په تاریخي بهیر هم په مناسب تفصیل تحليلي بحث شوی او په لیکلې بڼه د چیستانونو د راټولولو د اهمیت په اړه له لنډو څرگندونو وروسته یې د هغو (۱۷۹) چیستانونو او د هغو د حل (ځوابولو) لیکلې وړاندې کړی، چې لیکوالې د خپلې څېړنې له پاره نوي چیستانونه راټول کړي او تر ډېره دمخه په چاپي آثارو کې نه دي راغلي. د دغه اوږده لیکلې په پای کې د چیستانونو د بڼې او جوړښت پر څرنگوالي هم تحليلي بحث شوی دی.

درېیم څپرکی د چیستانونو د ټولنیزو، ښوونیزو او روزنیزو ارزښتونو تحليلي څېړنې ته ځانگړی شوی دی چې په کې په ترتیب سره لومړی په منظمو چیستانونو کې د ټولنیزو، ښوونیزو او روزنیزو ارزښتونو شننه (تحلیل) او بیا په منثورو چیستانونو کې د ټولنیزو، ښوونیزو او روزنیزو ارزښتونو شننه وړاندې شوې او د دې څپرکي په وروستۍ برخه کې په سیمه ییزه کچه د ځینو چیستانونو د بېلابېلو وړیانو پرتلیزه څېړنه شوې ده.

د چیستانونو هغه بېلابېل وړیانونه، چې د هېواد په بېلابېلو سیمو کې په جلا جلا بڼه په لږو ډېر توپیر سره ویل کېږي، پرتله شوي او لفظي توپیرونه یې ښودل شوي دي. سره له دې چې د څېړنې دې برخې په بشپړ مفهوم ساحوي څېړنه غوښتله، خو دا چې څېړونکې له یوې خوا د امنیتي ستونزو او له بله پلوه د جنسیت ستونزه (چې یوه ښځینه څېړونکې ده) له امله دا چار نه شو تر سره کولی، نو د هېواد په پلازمېنه (کابل) کې یې د ځینو پښتني سیمو له مېشتو

وگړو سره د مخامخ مرکو او تليفوني اړيکو له لارې دا ستونزه حل کړې او د خپلې خپرنې دا برخه يې پوره کړې ده.

دغه علمي خپرنيزه پروژه د ټولو بحثونو په پايلې، وړاندیزونو او د هغو د اخځليکونو په مجموعي ليکلې پای ته رسېدلې چې د دې خپرنې په بشپړېدو کې ورڅخه گټه اخيستل شوې ده.

چيستانونه چې په پښتو کې يې کيسی، اړونه او ټکونه هم بولي د اولسي ادبياتو، په ځانگړې توگه د ماشومانو د ادب يوه ستره او بډايه برخه ده او يوه مهمه ځانگړنه يې دا ده چې د متل په شان په کې دويمه معنا په لنډو او اشنا الفاظو کې نغښتې وي. دا کيسی په نظم او نثر دواړو وي، په منثورو چيستانونو کې هم د منظومو په څېر د يو شي ډېرې لري لري نښې نښانې ښودل کېږي او يا يې هم له يو شي سره تشبيه راځي، چې مقابل لوری (اورېدونکی) بيا ځواب ورکوي. د منثورو چيستانونو نثر پوخ او ښه ادبي جوړښت لري، خو د منظومو نظم بيا ډېر ساده او آسانه وي. د چيستانونو د ويلو طريقه داسې وي چې کله ماشومان چېرته د لوبو يا ساعت تېری پر مهال سره راټول شي يو ماشوم منظوم يا منثور چيستانونه وايي او هغه بل يې ځواب که ځواب ونه شي ويلای ملامته کېږي او لوبه بايلې.

د علومو اکاډمۍ د ژبو او ادبياتو مرکز په علمي - خپرنيزه کړنلاره او پلان کې د اولسي ادبياتو خپل او سپړل لومړيتوب لري، نو ځکه يې د پښتو ژبې او ادبياتو د انستيتوت د فولکلور څانگې آغلې بي بي شفيقي نوري ته د خپرنیاری د نوماندۍ دورې د رفع له پاره «په پښتني فولکلور کې چيستانونه او د هغو د ټولنيز او ښوونيز ارزښت تحليلي خپرنه» د يو

کلنې علمي - څېړنيزې پروژې په توگه سپارلې، چې زما په لارښوونه يې بشپړه کړې. دا چې د څېړونکې په وړاندې د داسې يوې پراخې موضوع څېړنه او سپړنه پرته وه، چې دمخه پرې په پښتو ژبه او ادب کې ډېرو لږو ليکوالو ليکنې او څېړنې کړې په مجلو، اخبارونو او د ليکوالو د مقالو په ټولگو او د ادبي فنونو په کتابونو، درسي لکچرونو کې يې په خواره واره ډول لنډې پېژندنې او د گوتو په شمېر بېلگې په تکراري بڼه راغلې دي، نو د داسې چا لپاره چې نوې د څېړنې په ډگر کې گامونه ږدي په دومره لنډ او تنگ وخت د داسې يوې هر اړخيزې موضوع څېړل او سپړل چې ساحوي څېړنې ته هم اړتيا لري او په باب يې ليکنې او څېړنې هم محدودې وي، امنيتي ستونزې له يوې خوا او د جنسيت (نښينه توب) قيدو شرط بلې خوا ته د هغوی په وړاندې د خنډونو په توگه وي، له زياتو ستونزو او کړاو څخه خالي نه دی، خو دا دی زموږ دغه ځوانه څېړونکې په نه ستړې کېدونکي هاند او هڅو له دې ستونزمنې چارې بريالۍ راووته.

ما په دې يو کلنه موده کې د لارښود استاد په توگه دا په څرگنده درک او احساس کړه چې ليکوالې د موضوع په اړه د معلوماتي سرچينو او اخځليکونو په تر لاسه کولو، د نويو چيستانونو د راټولولو او د هغو د بېلابېلو وريانتونو د پرتله کولو لپاره مخامخ مرکو ته د بېلابېلو پښتني سيمو د اوسېدونکو د پيدا کولو لپاره څومره کړاوونه وگالل. د علومو اکاډمۍ پر کتابتون سربېره يې د پلازمېنې (کابل) د نورو فرهنگي او ادبي کتابتونونو او فرهنگي شخصيتونو، وېب پاڼو څخه د موضوع په اړه باوري آثار او معلومات تر لاسه او د هغو ټولو پر مټ يې خپله دغه علمي - څېړنيزه پروژه په ټاکلې موده کې تر سره کړه. ليکوالې د خپلې څېړنيزې

پروژې د سر ته رسولو په بهیر کې زما په مشورو گام پر گام عمل کړی او زما تر هر ځل کتنې وروسته یې د خپلې خپرنې اصلاح او سمون کې پوره اهتمام کړی چې زه یې په دې لار کې د زغم او زیار گالنې ستاینه کوم، که یې د لارښود استاد په توگه زه د پروژې په باب د علمي گزارش تر څنگ د منځپانگیزې ارزونې حق هم ولرم، نو ویلی شم چې:

- د موضوع د خپرنې مبرمیت او اړتیا یې محسوسه او هغه یې په سربزه کې ښه جوته کړې ده.

- د خپرنې موضوع په لویو، منځنیو او ځنگزنو سرلیکونو باندې په داسې مناسبه توگه وېشل شوې چې د هرې برخې په پېژندنې، تشریح او توضیح د هغې علمي - خپرنیز حق ادا شوی دی.

- د موضوعاتو په خپړنه کې زیات له تشریحي او توضیحي میتود څخه کار اخیستل شوی دی.

د موضوع د خپرنې او سپرنې له پاره له باوري سرچینو او منابعو څخه د خپرنې د علمي او اکاډمیکو اصولو سره سمه گټه اخیستل شوې، منابع لومړی په متن کې د مآخذ او مخ په شمېرو په ښه شوې او بیا په ټولیز ډول د مآخذ ښودنې له ټولو ځانگړنو سره د کتاب په پای کې راوړل شوي دي.

- د لیکنې سبک یې ساده، روان، پر ادبي معیار برابر له لفظي او معنوي کړکېچ څخه ژغورلی دی.

د علمي پروژې په اړه د پورته رپوټ (گزارش) او یادونو په پایله کې د لارښود استاد په توگه د آغلې نوري د خپرنیزې پروژې د بشپړتیا تصدیق او تایید کوم، د خپرنیاری علمي پوړ ته یې د لوړاوي وړ بولم، د لوی څښتن

تعالی په دربار کې ورته په راتلونکي کې د نورو لوړو علمي پړاوونو په
بريالیتوب د ترسره کولو په هیله یم، د علومو اکاډمۍ د ژبو او ادبیاتو مرکز
ته یې د چاپ او خپراوي سپارښتنه هم کوم.

په درنښت

خپرښتووه دوکتور سید محی الدین هاشمي

د علومو اکاډمي علمي غړی

سريزه

د ماشومانو ادبياتو په لومړي سر کې په دوو سترو (منظومو او منثورو) او بيا په ليکلو او شفاهي برخو وېشل کېږي چې همدا ډولونه يې له لرغونو زمانو څخه په شفاهي او ليکنې بڼه تر مور رارسېدلي دي.

ليکلي ادبيات د ماشوم د ادب هغه منظومې او منثورې ليکنې جوړوي چې د نورو لويانو او ليکوالو له لوري د ماشوم له ذوق او سويې سره سم راپنځېدلي، د پند او نصيحت اړخ يې غښتلی دی او تر ډېره يې ښوونيزه او روزنيزه جنبه پياوړې برېښي. ماشوم د دې ادبياتو په اورېدو يو څه زده کوي، مثبت او گټور ټکي يې په خپله حافظه کې خوندي ساتي او په راتلونکي ژوند کې د يوه ستر لارښود په توگه ترې کار اخلي.

د ماشومانو شفاهي ادبيات د عام اولس گډ مال دی، معلوم پنځوونکي او ويناوال نه لري، د نورو فولکلوري مرغلرو په شان د اولس په سينو کې په شفاهي توگه خواره او خوله په خوله له يو نسل څخه بل نسل ته لېږدول کېږي. دا ادبيات منظوم او منثور ډولونه لري، لکه: د ماشومانو سندرې، چيستانونه، مشاعرې، ترانې، د ميندو سندرې او داسې نور چې هر يو ډول يې د خپلو ځانگړو ارزښتونو له کبله د ماشومانو او عام اولس تر منځ ځانگړې اهميت لري. ان تر دې چې اوس هم په کليو او بانډو کې د خلکو ترمنځ دا مرغلرې په زياته کچه خورې دي او راټولول يې پراخو هلو ځلو ته اړتيا لري، ترڅو يې غوره بېلگې له اولسونو راټولې او په اړه يې هر اړخيزه څېړنه تر سره شي. په پښتني فولکلور کې له پخوا وختونو راهيسې د فولکلور ټولونې لږې روانه ده چې په پايله کې يو شمېر فولکلوريستانوو او څېړونکو د دې شفاهي

ادب ډېرې بېلگې راټولې کړې او د ورکېدو له گواښ څخه يې ژغورلې دي. د ژبو او ادبياتو مرکز د پښتو ژبې او ادبياتو انستيتوت د فولکلور څانگې د خپرنيزو چارو په کړنلاره او پلان کې د ماشوم د شفاهي ادبياتو او فولکلور په اړه «په پښتني فولکلور کې چيستانونه او د هغو د ټولنيز او ښوونيز ارزښت تحليلي خپرنه» موجوده وه چې د خپرنياړۍ د نوماندۍ دورې د رفع کولو لپاره يې د يوکلنې پروژې په توگه ماته راوسپارله، چې د ټاکلو مفرداتو له مخې يې په ټاکلې موده کې د خپرنپوه سيد محي الدين هاشمي په لارښوونه تر سره کړم. سره له دې چې موضوع ستونزمنه وه او د کتابتونې خپرنې تر څنگ يې ساحوي خپرنې ته هم اړتيا درلوده. بيا هم زه د دغې خپرنيزې چارې تر سره کولو ته لاس په کار شوم او خپله خپرنيزه پروژه مې په دريو څپرکو کې په لاندې ډول تر سره کړه:

لومړۍ څپرکۍ د خپرنې له اصولو سره سم د موضوع شاليد يا پسمنظر ته ځانگړې شوی دی، چې په دې برخه کې مې د کره کتنيزې ارزونې په ترڅ کې دولس (۱۲) هغه آثار معرفي کړي دي، چې د پښتو کيسيو او اړونو په اړه يې ځينې توضيحات او معلومات لرل. په دويم څپرکي کې د چيستان په اړه عمومي معلومات وړاندې شوي چې لومړی د چيستان لغوي او اصطلاحي شننه شوې ده. بيا د ياد ژانر په اړه د بېلابېلو څېړونکو او پوهانو نظريات راغلي او له اړتيا سره سم مې پرې تحليلي بحث هم وړاندې کړی دی. وروسته د چيستان په ډولونو او ډلبندۍ مفصلې خبرې شوې، دا په ډاگه شوې چې پښتو چيستانونه په لومړي سر کې په دوو سترو (منظومو او منثورو) برخو وېشل کېږي. تر څنگ يې په موضوعي لحاظ هم د نوموړي څېل پر ډولونو او خصوصياتو څه نا څه رڼا اچول شوې ده. همدارنگه د چيستانونو د پيداېښت او پاېښت تاريخي بهير هم څېړل شوی او په دې اړه د ځينو

خپرونکو حوالې هم ورکړل شوې دي، په ترڅ کې يې څرگنده شوې چې په ټوليزه توگه د شفاهي ادبياتو په تېره بيا د چيستانونو د منځ ته راتگ د زمان او مکان ټاکل ستونزمن دي. ځکه دا اولسي فورمونه په شفاهي بڼه رامنځته شوي سینه په سینه له يو نسل څخه بل نسل ته لېږدول شوي دي، د وخت او زمان په تغيير سره يې بدلون موندلی او د دې بهير په اوږدو کې يې ځينې ډولونه د نشت غېږې ته پنا شوي دي. په دې څپرکي کې د پروژې له مفراډاتو سره سم په تحريري بڼه د چيستانونو راټولونه شوې ده چې څه د پاسه (۱۷۸) پښتو چيستانونه راټول شوي او له مآخذ ښودلو سره په پروژه کې ترتيب شوي دي. د چيستانونو د جوړښت د څرنگوالي څېړنه د دې څېړنيزې پروژې يو بل سرليک دی چې په کې د چيستانونو په جوړښت خبرې شوې او دا برخه د مثالونو په راولړو روښانه شوې ده.

په دريم څپرکي کې (د چيستانونو د ټولنيزو، ښوونيزو او روزنيزو ارزښتونو څېړنه) تر سرليک لاندې موضوع خپرل شوې ده. لومړی په منظومو چيستانونو کې د يادو ارزښتونو په باب مقدماتي خبرې او څرگندونې شوې، وروسته په منظومو چيستانونو کې ټولنيز او ښوونيز ارزښتونه خپرل شوي او بېلگې يې وړاندې شوې دي. د څپرکي په دوهمه برخه کې په منثورو چيستانونو کې دا ارزښتونه خپرل شوي او لازم توضيحات يې بيان شوي دي. همداراز د څپرکي په وروستۍ برخه کې د ځينو چيستانونو پرتليزه څېړنه تر سره شوې ده، چې ځينې چيستانونه په سيمه ييزه کچه په مقايسوي بڼه خپرل شوي او ترمنځ يې په موجوده مشابهتونو او توپيرونو رڼا اچول شوې ده، په پای کې د پروژې پايله، وړاندیزونه او مآخذونه ترتيب شوي دي.

په درنښت

د موضوع اهمیت او مبرمیت: دا چې تر دا مهاله په پښتني

فولکلور کې د چیستان په اړه داسې کومه بشپړه، اکاډمیکه او هر اړخیزه څېړنه نه ده شوې چې د چیستان بشپړه پېژندنه په کې شوې وي. یوازې د گوتو په شمېر خورې ورې لیکنې پرې شوې چې په تشه پېژندنه او بېلگو یې راڅرخي، نور اړخونه یې نه روښانه کوي، نو زما د څېړنې اهمیت او مبرمیت په دې کې دی چې په لومړي ځل مې د یوې ځانگړې څېړنیزې پروژې په بڼه پر چیستانونو هر اړخیزه څېړنه تر سره کړې ده. په منظومو او منثورو چیستانونو کې مې ټولنیز او ښوونیز ارزښتونه راسپړلي او تحلیل کړي او په سیمه ییزه کچه مې د ځینو چیستانونو بېلابېل وړیان پورته کړي دي.

د څېړنې میتود: ما د دې اثر په لیکلو کې له تشریحي، تحلیلي او

پرتلیز میتود څخه کار اخیستی، خو ځینې وخت مې له اړتیا سره سم انتقادي میتود هم کارولی دی، د چیستان د پېژندنې لپاره لومړی د ځینو څېړونکو نظریې را اخیستل شوې، وروسته د هغوی له ورته او توپیري ټکو څخه مناسب تحلیل وړاندې شوی دی. د پروژې د لیکلو پر مهال د اثر د حجم او پاڼو د زیاتوالي د مخنیوي په موخه له لنډون او اختصار څخه کار اخیستل شوی، تر ډېره له اضافي او بې ځایه تشریحاتو څخه ډډه شوې ده. د سرچینو د کارولو پر مهال د څېړنې له معاصرو اصولو سره سم کله چې د مستقیم نقل و قول اړتیا پېښه شوې، الفاظ کټ مټ په قوسونو کې را اخیستل شوي دي او کله چې د مفاهیمو لنډون احساس شوی، نو موضوع په خپلو الفاظو په لنډون راوړل شوې ده. په هر څپرکي کې د پورته دواړو ډولونو د کارولو پر مهال مأخذونه لومړی په متن کې په مسلسل بڼه په نښه شوي دي او وروسته په ټولیزه توگه د

ټولو ماخذونو لړليک د اثر په پای کې ترتيب شوی دی.

د دې څېړنې پر مهال زما پر وړاندې څه داسې ستونزې وې چې دلته يې يادونه پر ځان لازمه بولم او هغه دا چې د پروژې د بېلابېلو برخو د بشپړولو په ځانگړې توگه د نويو چيستانونو د راټولولو او د سيمو په کچه د چيستانونو د بېلابېلو وريانتونو د پرتلنې لپاره اړينه وه چې ما ساحوي څېړنه تر سره کړې وای، خو دا چې نا امنی له يوې خوا او د بنځينه ذات په توگه زما شتون له بلې خوا په دې لاره کې زما پر وړاندې درانه موانع او خنډونه و چې پرې برلاسي کېدل او ورڅخه تېرېدل زما لپاره ستونزمن څه چې ناشوني بنکارېدل، نو ځکه مې غوره وگڼله چې د اړتيا له مخې دا ستونزه تر ډېره د کتابتونې څېړنې او څه برخه يې د علومو اکاډمي او کابل پوهنتون د درنو پوهانو، استادانو او محصلينو په مرسته چې د بېلابېلو ولاياتو او پښتني سيمو اصلي اوسېدونکي دي، له هغو سره د مخامخ مرکو او ټليفوني اړيکو له لارې حل کړم او په دې وسيله دومره غنيمت مواد تر لاسه کړم چې پر مټ يې دا علمي - څېړنيزه چاره سر ته ورسېږي.

په هر صورت، زه دا خپله څېړنه په دې برخه کې کافي او داسې پوره او کره نه بولم چې گواکې نورو څېړنو ته دې اړتيا نه وي، بلکې لازمه برېښي چې له بېلابېلو سيمو څخه چيستانونه راټول او خوندي شي، پرتليزه او تحليلي څېړنه يې تر سره شي، نو دا چاره د دغسې نورو علمي - څېړنيزو پروژو تر سره کولو ته اړتيا لري.

په پای کې غواړم له هغو ښاغلو او قدردانو استادانو او دوستانو څخه مننه وکړم چې د دې څېړنيزې پروژې په بشپړولو کې يې راسره نه سترې

کېدونکې هلې ځلې او مرستې کړې دي. په دې لړ کې له قدردن استاد
 څېړنپوه دوکتور سید محی الدین هاشمي څخه نړۍ مننه کوم، نه یوازې دا
 چې د دې څېړنې پر مهال یې خپلې هېڅ ډول علمي او لازمي لارښوونې رانه
 نه دي سپمولې، سر تر پایه یې زما پروژه په ډېره حوصله مندی لوستې او
 نیمگړتیاوې یې راته سمې کړې دي، بلکې وخت پر وخت یې پر ما د ډېرو
 ارزښتناکو کتابونو او مآخذونو پېرزوینه هم کړې ده، کور دې یې ودان وي.
 همداراز له استاد حبیب الله رفیع څخه هم د زړه له کومې مننه،
 چې د سلا مشورو او گټورو لارښوونو تر څنگ یې د یو شمېر مآخذونو په ښودلو
 او د خپلو ځانگړو آثارو په واک کې راکولو کې راسره مرسته کړې ده. له ټولو
 هغو استادانو او دوستانو څخه مننه کوم چې په دې څېړنیزه چاره او په
 ځانگړې توگه د چیستانونو په راتولونه کې یې راسره ډېرې هلې ځلې کړې او د
 بېلابېلو پښتني سیمو چیستانونه یې د دې څېړنې د بشپړتابه لپاره په واک کې
 راکړي دي.